บทที่ 3
เครื่องมือและวิธีการทดลอง

3.1 การออกแบบเครื่องปฏิกรณ์

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาอิทธิพลของอุณหภูมิในกระบวนการไพโรไลซิสต่อการสลายตัวทางความร้อนของทาร์ในกระบวนการรีฟอร์มิงเชิงเร่งปฏิกิริยาด้วยไอน้ำ จึงทำการออกแบบเครื่องปฏิกรณ์โดยแยกกระบวนการไพโรไลซิสและกระบวนการรีฟอร์มิงออกจากกัน

3.1.1 การออกแบบเครื่องปฏิกรณ์แบบเบดนิ่งสองขั้นตอน

ทำการออกแบบเครื่องปฏิกรณ์เป็นท่อ 2 ชั้น โดยท่อชั้นในทำจากแก้วควอทซ์ (quartz) ทนความร้อน มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางภายนอก 1 เซนติเมตร หนา 0.12 เซนติเมตร ยาว 64 เซนติเมตร จากนั้นทำการคอดท่อแก้วควอทซ์ที่ตำแหน่ง 31 เซนติเมตร เหนือปลายท่อด้านล่างเพื่อใช้รองรับชีวมวล ส่วนท่อชั้นนอกทำจากแก้วควอทซ์เช่นเดียวกัน มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางภายนอก 2 เซนติเมตร หนา 0.12 เซนติเมตร ยาว 90 เซนติเมตร จากนั้นทำการคอดท่อแก้วควอทซ์ที่ตำแหน่ง 30 เซนติเมตร เหนือปลายท่อด้านล่างเพื่อใช้รองรับตัวเร่งปฏิกิริยา แสดงได้ดังรูปที่ 3.1

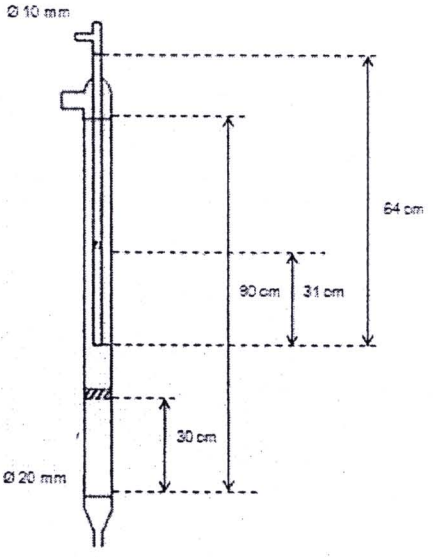

รูปที่ 3. 1 การออกแบบเครื่องปฏิกรณ์แบบเบดนิ่งสองขั้นตอน (two-stage fixed bed reactor)

3.2 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลอง

3.2.1 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเตรียมกระถินยักษ์และขี้เลื่อย

1. เครื่องบดชีวมวลชนิดหยาบ
2. เครื่องบดชีวมวลชนิดละเอียด
3. ตะแกรงร่อนขนาด 250 และ 425 ไมครอน

3.2.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในเครื่องปฏิกรณ์แบบเบดนิ่งสองขั้นตอน (two-stage fixed bed reactor) แสดงได้ดังรูปที่ 3.2

เครื่องปฏิกรณ์ที่ใช้ในงานวิจัย ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ถังแก๊สไนโตรเจน 99.99%
2. อุปกรณ์วัดและควบคุมอัตราการไหล (mass flow controller)
3. เครื่องปั๊มน้ำเพื่อผลิตไอน้ำ (HPLC pump)
4. เครื่องควบคุมอุณหภูมิ (temperature controller)
5. เทอร์โมคัปเปิล (thermocouple) ชนิด K
6. เครื่องให้ความร้อน (tube furnace)
7. ชุดเครื่องปฏิกรณ์แบบเบดนิ่งสองขั้นตอน (two-stage fixed bed reactor)
8. อุปกรณ์ดักจับทาร์ (tar trap)

9. อุปกรณ์วัดอัตราการไหล (bubble flow) ของแก๊สขาออก

10. อุปกรณ์ดูดความชื้น (siliga gel)

11. ถุงเก็บแก๊สตัวอย่าง (sampling bag) ขนาด 2 ลิตร

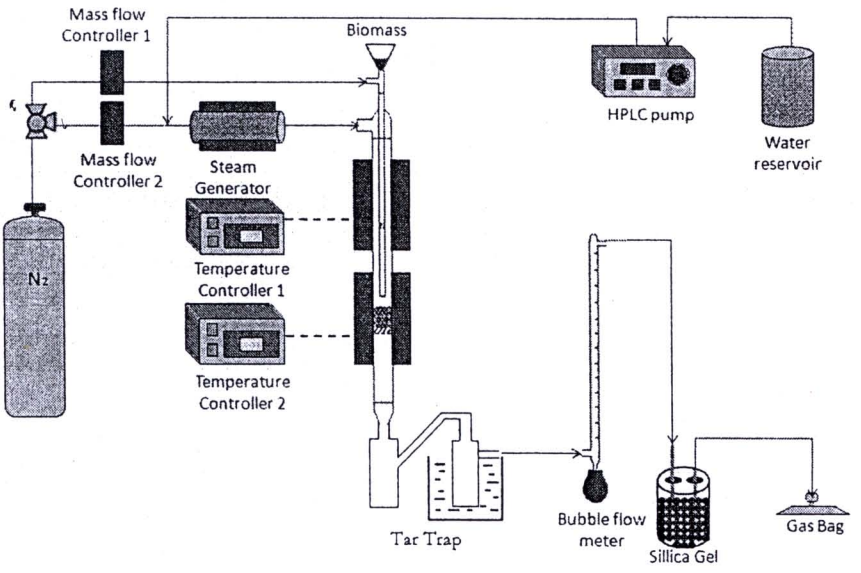

รูปที่ 3. 2 แบบจำลองของอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้กับเครื่องปฏิกรณ์แบบเบดนิ่งสองขั้นตอน

3.2.3 **อุปกรณ์ที่ใช้ในการเตรียมตัวเร่งปฏิกิริยา** $NiO/MgO/Al_2O_3$

เตรียมตัวเร่งปฏิกิริยานิกเกิลออกไซด์แมกนีเซียมออกไซด์บนตัวรองรับอะลูมินาด้วยวิธีเคลือบฝังตามลำดับ (sequential impregnation) โดยมีวัสดุอุปกรณ์ดังนี้

1. นิกเกิลอะซีเตรท ($Ni(C_2H_3O_2)_2.4H_2O$) จาก บริษัท Fluka

2. แมกนีเซียมไนเตรท ($Mg(NO_3)_2.6H_2O$) จากบริษัท UNILAB

3. เทอร์โมมิเตอร์ (thermometer)

4. บีกเกอร์ (beaker) ขนาด 250 มิลลิลิตร

5. แท่งแก้วคน

6. ขวดวัดปริมาตร (volumetric flask)

7. เตาอบ (oven)

8. เตาเผาความร้อนสูง (muffle furnace)

9. ครูซิเบิล (crucible)

3.2.4 **เครื่องแก๊สโครมาโทกราฟี** (gas chromatography)

งานวิจัยนี้ใช้เครื่องแก๊สโครมาโทกราฟี ยี่ห้อ Shimadzu รุ่น GC-2014 ดังแสดงในรูปที่ 3.3 สำหรับใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบและปริมาณของแก๊สผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้จากเครื่องปฏิกรณ์ โดยสภาวะที่ใช้ในการวิเคราะห์แก๊สแสดงดังตารางที่ 3.1

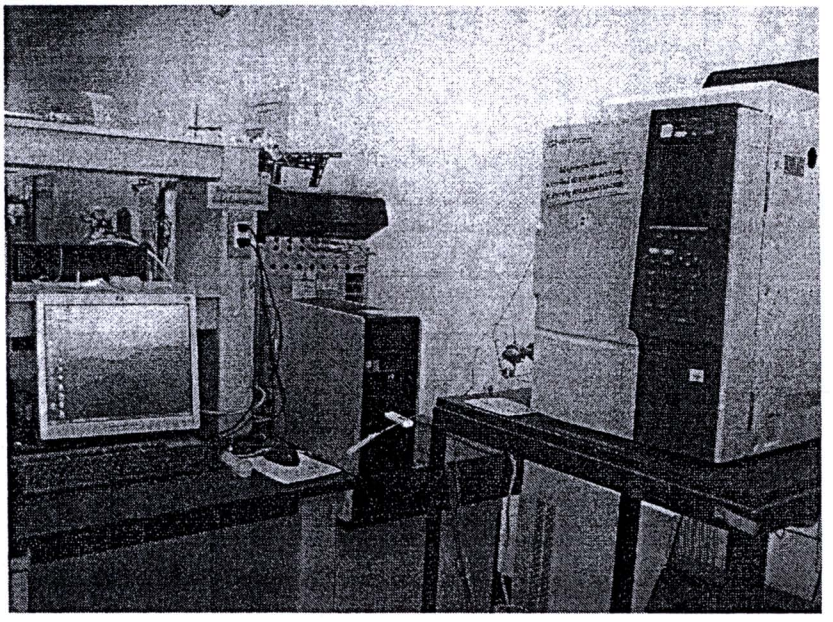

รูปที่ 3. 3 เครื่องแก๊สโครมาโทกราฟี (gas chromatography)

ตารางที่ 3. 1 สภาวะที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์แก๊สด้วยเครื่องแก๊สโครมาโทกราฟี (gas chromatography)

แก๊สพา (carrier gas)	แก๊สอากอน (Ar)
ชนิดคอลัมน์	unibeads C packed
อุณหภูมิการฉีด (injector temperature)	120 องศาเซลเซียส
อุณหภูมิคอลัมน์	50 ถึง 180 องศาเซลเซียส
ระบบตรวจวัด (detector)	ระบบวัดสภาพการนำความร้อน (TCD)

3.2.5 เครื่องแก๊สโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโทรเมตรี (gas chromatography-mass spectrometry)

งานวิจัยนี้ใช้เครื่องแก๊สโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโทรเมตรี ยี่ห้อ shimadzu รุ่น GC-2010 ดังแสดงในรูปที่ 3.4 สำหรับใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบของทาร์ที่เก็บได้จากเครื่องปฏิกรณ์ โดยสภาวะที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบของทาร์นั้น แสดงดังตารางที่ 3.2

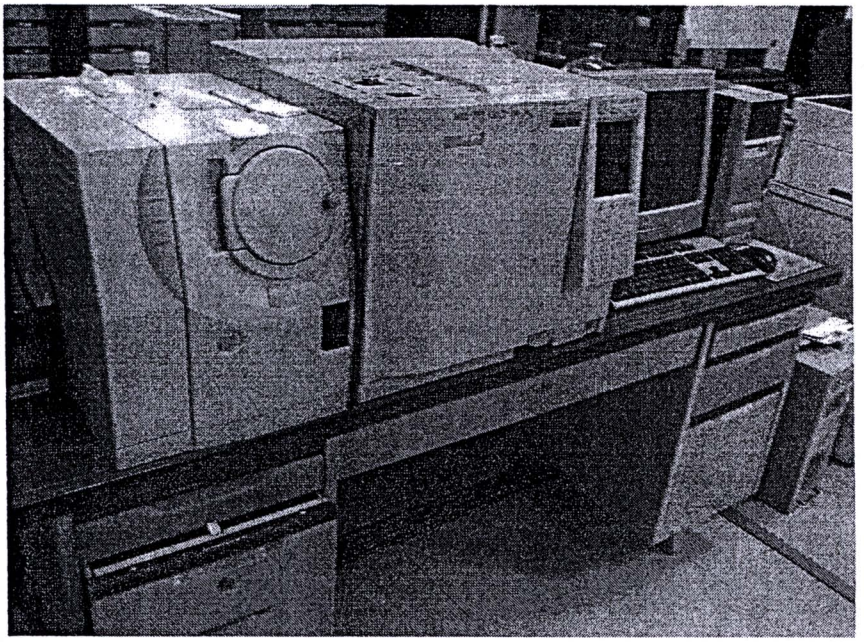

รูปที่ 3. 4 เครื่องแก๊สโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโทรเมตรี (gas chromatography-mass spectrometry)

ตารางที่ 3. 2 สภาวะที่ใช้ในการวิเคราะห์แก๊สด้วยเครื่องแก๊สโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโทรเมตรี (gas chromatography-mass spectrometry)

แก๊สพา (carrier gas)	แก๊สฮีเลี่ยม (He)
ชนิดคอลัมน์	DB-5 column
อุณหภูมิการฉีด (injector temperature)	200 องศาเซลเซียส
อุณหภูมิคอลัมน์ (oven column temperature)	40 ถึง 200 องศาเซลเซียส
อุณหภูมิท่อส่งผ่าน (transfer line temperature)	200 องศาเซลเซียส
อุณหภูมิในการผลิตไอออน (ion source temperature)	200 องศาเซลเซียส

3.3 วิธีการทดลอง

3.3.1 การเตรียมชีวมวล

บดและคัดขนาดไม้กระถินยักษ์และขี้เลื่อยให้มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 250 ถึง 425 ไมโครเมตร

3.3.2 การวิเคราะห์สมบัติของชีวมวล

3.3.2.1 การวิเคราะห์แบบประมาณ (proximate analysis)

วิเคราะห์แบบประมาณตามวิธีมาตรฐานของ ASTM D3172-3175 ได้แก่ ปริมาณความชื้น ปริมาณเถ้า ปริมาณสารระเหยได้ และปริมาณคาร์บอนคงตัว

3.3.2.2 การวิเคราะห์แบบแยกธาตุ (ultimate analysis)

วิเคราะห์หาปริมาณองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ คาร์บอน (C) ไฮโดรเจน (H) และไนโตรเจน (N) ด้วยเครื่อง CHN analyzer

3.3.3 ขั้นตอนในการเตรียมตัวเร่งปฏิกิริยานิกเกิลออกไซด์บนตัวรองรับแมกนีเซียมออกไซด์อะลูมินา $NiO/MgO/Al_2O_3$ โดยวิธีเคลือบฝังตามลำดับ (sequential impregnation)

1. เตรียมสารละลายอิมเพรกแนนต์ (impregnant) โดยเตรียมสารละลายแมกนีเซียมไนเตรท เข้มข้น 2 โมลต่อลิตร โดยตวงปริมาตรของสารละลายตามร้อยละของแมกนีเซียมในตัวเร่งปฏิกิริยาที่ต้องการ (แมกนีเซียมร้อยละ 10 โดยน้ำหนัก)

2. นำสารละลายอิมเพรกแนนต์ที่เตรียมได้มาใส่บนตัวรองรับอะลูมินา แล้วให้ความร้อนโดยแช่ในอ่างน้ำร้อนที่อุณหภูมิประมาณ 70 องศาเซลเซียส พร้อมทั้งคนตลอดเวลาจนกระทั่งสารละลายมีลักษณะข้น

3. นำไปอบให้แห้งที่อุณหภูมิ 110 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชม.

4. นำไปแคลไซน์ในเตาเผาความร้อนสูง (muffle furnace) ที่อุณหภูมิ 950 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 6 ชั่วโมง จะได้ MgO/Al_2O_3

5. เตรียมสารละลายนิกเกิลอะซีเตรท เข้มข้น 0.5 โมลต่อลิตร โดยตวงปริมาตรของสารละลายตามร้อยละของนิกเกิลในตัวเร่งปฏิกิริยาที่ต้องการ (นิกเกิลร้อยละ 10 โดยน้ำหนัก)

6. นำสารละลายอิมเพรกแนนต์ที่เตรียมได้มาใส่บน MgO/Al_2O_3 ที่เตรียมได้จากขั้นตอนที่ 4 ให้ความร้อนโดยการแช่ในอ่างน้ำร้อนที่อุณหภูมิประมาณ 70 องศาเซลเซียส พร้อมทั้งคนตลอดเวลาจนกระทั่งสารละลายมีลักษณะข้น

7. นำไปอบให้แห้งที่อุณหภูมิ 110 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมงแคลไซน์ตัวเร่งปฏิกิริยาในเตาเผาความร้อนสูง (muffle furnace) ที่อุณหภูมิ 950 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 6 ชั่วโมง จะได้ตัวเร่งปฏิกิริยา $NiO/MgO/Al_2O_3$ ที่ต้องการ

3.3.4 ขั้นตอนในกระบวนการไพโรไลซิสชีวมวล

1. ชั่งชีวมวลหนัก 120 มิลลิกรัม ใส่ลงในลูกตุ้มสายยางซึ่งใช้เป็นภาชนะกักเก็บชีวมวลก่อนปล่อยลงสู่ท่อชั้นในของเครื่องปฏิกรณ์แบบเบดนิ่ง โดยท่อชั้นในใส่ quart wool ไว้ตรงบริเวณส่วนที่คอดของท่อ เพื่อรองรับชาร์ไว้ไม่ให้ร่วงลงสู่ท่อชั้นนอก

2. ชั่งอะลูมินาบอล 7.5 กรัม ใส่ลงในท่อชั้นนอก ซึ่งท่อชั้นนอกนี้จะต้องใส่ quart wool ไว้ตรงบริเวณส่วนที่คอดของท่อก่อน โดยจะมีความสูงของเบดประมาณ 2 เซนติเมตร

3. ประกอบท่อชั้นในและท่อชั้นนอกเข้าด้วยกันแล้วนำไปใส่ลงในเตาให้ความร้อนตามลักษณะที่ได้ออกแบบไว้ดังรูปที่ 3.1

4. เปิดแก๊สไนโตรเจนเข้าสู่ระบบด้วยอัตราการไหลเข้าท่อชั้นใน 30 มิลลิลิตรต่อนาที และเข้าท่อชั้นนอก 80 มิลลิลิตรต่อนาที เป็นเวลา 30 นาที รวมอัตราการไหลทั้งหมด 110 มิลลิลิตรต่อนาที เพื่อไล่อากาศที่อยู่ภายในระบบออก

5. ให้ความร้อนกับเครื่องผลิตไอน้ำที่อุณหภูมิขาออกเท่ากับ 350 องศาเซลเซียส พร้อมทั้งเปิดสวิทช์ของเตาให้ความร้อนทั้งส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 โดยให้ทั้งสองส่วนนี้มีอุณหภูมิเท่ากัน ซึ่งทำการทดลองในช่วงอุณหภูมิ 400 ถึง 800 องศาเซลเซียส

6. เมื่ออุณหภูมิในเครื่องปฏิกรณ์ถึงสภาวะที่กำหนด แล้วจึงป้อนชีวมวลปริมาณ 120 มิลลิกรัมเข้าทางด้านบนของเครื่องปฏิกรณ์

7. เก็บแก๊สที่ได้ทุกๆ 10 นาที เป็นเวลา 50 นาที โดยใช้ถุงเก็บแก๊สขนาด 2 ลิตรแล้วนำแก๊สที่ได้ไปวิเคราะห์หาชนิดและปริมาณด้วยเครื่องแก๊สโครมาโทกราฟี (GC)

8. ปิดเครื่องปั๊มน้ำ เครื่องให้ความร้อนสำหรับผลิตไอน้ำ และเตาให้ความร้อน

9. เมื่ออุณหภูมิลดลงต่ำกว่า 200 องศาเซลเซียส จึงปิดแก๊สไนโตรเจน แล้วทำการเก็บชาร์ที่เหลือออกมาชั่งน้ำหนักและวิเคราะห์หาปริมาณคาร์บอนด้วยเครื่อง CHN analyzer ต่อไป

3.3.5 ขั้นตอนในกระบวนการรีฟอร์มิงด้วยไอน้ำแบบใช้ตัวเร่งปฏิกิริยา

1. ชั่งชีวมวลหนัก 120 มิลลิกรัม ใส่ลงในลูกตุ้มสายยาง

2. ใส่ quart wool ไว้ตรงบริเวณส่วนที่คอดของท่อชั้นใน และท่อชั้นนอก

3. ชั่งตัวเร่งปฏิกิริยา 1.5 กรัม อะลูมินาบอล 7.5 กรัม แล้วใส่ลงในท่อชั้นนอกเพื่อบรรจุตัวเร่งปฏิกิริยา โดยจะมีความสูงรวมประมาณ 3 เซนติเมตร

4. ประกอบท่อชั้นในและท่อชั้นนอกเข้าด้วยกันแล้วนำไปใส่ลงในเตาให้ความร้อนตามลักษณะที่ได้ออกแบบไว้ดังรูปที่ 3.1

5. เปิดแก๊สไนโตรเจนเข้าสู่ระบบ ด้วยอัตราการไหลเข้าท่อชั้นใน 30 มิลลิลิตรต่อนาที และเข้าท่อชั้นนอก 80 มิลลิลิตรต่อนาที เป็นเวลา 30 นาที รวมอัตราการไหลทั้งหมด 110 มิลลิลิตรต่อนาที

6. ให้ความร้อนกับเครื่องผลิตไอน้ำที่อุณหภูมิขาออกเท่ากับ 350 องศาเซลเซียส พร้อมทั้งเปิดสวิทซ์ของเตาให้ความร้อนทั้งส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 โดยในส่วนที่ 1 ทำการทดลองในช่วงอุณหภูมิ 400 ถึง 800 องศาเซลเซียส และส่วนที่ 2 ควบคุมอุณหภูมิอยู่ที่ 800 องศาเซลเซียส

7. เมื่ออุณหภูมิในเครื่องปฏิกรณ์ถึงสภาวะที่กำหนดแล้ว เปิดปั๊มน้ำเพื่อผลิตไอน้ำ เป็นเวลาประมาณ 20 นาที

8. ป้อนชีวมวลปริมาณ 120 มิลลิกรัม ทางด้านบนของเครื่องปฏิกรณ์

9. เก็บแก๊สที่ได้ทุกๆ 10 นาที เป็นเวลา 50 นาที โดยใช้ถุงเก็บแก๊สขนาด 2 ลิตรแล้วนำแก๊สที่ได้ไปวิเคราะห์หาชนิดและปริมาณด้วยเครื่องแก๊สโครมาโทกราฟี (GC)

10. ปิดเครื่องปั๊มน้ำ เครื่องให้ความร้อนสำหรับผลิตไอน้ำ และเตาให้ความร้อน

11. เมื่ออุณหภูมิลดลงต่ำกว่า 200 องศาเซลเซียส จึงปิดแก๊สไนโตรเจน แล้วทำการเก็บชาร์ที่เหลือมาชั่งน้ำหนัก

3.3.6 วิธีการสำหรับเก็บทาร์

สำหรับส่วนดักจับทาร์ (tar trap) แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ขวดที่ 1 ใช้ในการดักเก็บทาร์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเพื่อนำไปวิเคราะห์หาองค์ประกอบด้วยเครื่องแก๊สโครมาโทรกราฟี-แมสสเปกโทรเมตรี (GC/MS) ต่อไป ส่วนขวดที่ 2 ใช้ในการดักจับทาร์ที่อาจหลงเหลือจากการเก็บขวดที่ 1

3.3.6.1 กระบวนการไพโรไลซิส

ทำตามขั้นตอนในหัวข้อที่ 3.3.4 แต่ใช้ชีวมวลเริ่มต้น จำนวน 4 กรัม ทำการทดลองซ้ำ จำนวน 2 ครั้ง และเก็บทาร์โดยให้ผลิตภัณฑ์แก๊สผ่านขวดที่ 1 ซึ่งบรรจุตัวทำละลายไอโซโพรพานอล (2-isopropanal) ปริมาตร 50 มิลลิลิตร และเม็ดแก้ว (glass bead) ปริมาณ 60 กรัม วางอยู่ในสภาวะอุณหภูมิห้อง ส่วนขวดที่ 2 บรรจุตัวทำละลายไอโซโพรพานอล ปริมาตร 50 มิลลิลิตร และเม็ดแก้ว ปริมาณ 60 กรัมเช่นกัน วางอยู่ในถังบรรจุน้ำแข็ง ซึ่งวิธีการนี้จะไม่ทำการเก็บผลิตภัณฑ์แก๊สไปพร้อมกัน เนื่องจากการใส่เม็ดแก้วลงไปส่งผลให้อัตราการไหลของผลิตภัณฑ์แก๊สลดลงอย่างมาก นอกจากนี้จะทำการวิเคราะห์ทาร์ที่เกิดขึ้นจากการดักเก็บในขวดที่ 1 เพียงอย่างเดียว เพราะจากการวิเคราะห์ทาร์ในขวดที่ 2 พบว่ามีปริมาณและองค์ประกอบที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับขวดที่ 1

3.3.6.2 กระบวนการรีฟอร์มิงด้วยไอน้ำแบบใช้ตัวเร่งปฏิกิริยา

ทำตามขั้นตอนในหัวข้อที่ 3.3.5 โดยทำการเก็บทาร์ด้วยวิธีเช่นเดียวกับกระบวนการไพโรไลซิส แต่สารละลายทาร์ที่เก็บได้จะมีน้ำปนเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่สามารถนำไป

วิเคราะห์หาองค์ประกอบด้วยเครื่องโครมาโทกราฟี-แมสสเปกโทรเมตรีได้ ดังนั้นจึงต้องนำสารละลายทาร์มาระเหยน้ำที่อุณหภูมิประมาณ 110 องศาเซลเซียสก่อน อย่างไรก็ตามจะทำให้ตัวทำละลายไอโซโพรพานอล พร้อมทั้งสารประกอบไฮโดรคาร์บอนที่มีจุดเดือดต่ำกว่า 110 องศาเซลเซียสระเหยออกไปด้วย ดังนั้นเมื่อระเหยน้ำและตัวทำละลายออกหมดแล้ว จึงต้องนำตัวทำละลายไอโซโพรพานอล ปริมาตร 3 มิลลิลิตร มาทำละลายทาร์ที่เหลืออยู่อีกครั้งหนึ่ง

3.3.7 ขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินงานวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย เลือกใช้ชีวมวล 2 ชนิดคือ ไม้กระถินยักษ์ และขี้เลื่อย โดยทำการทดลอง 2 แบบ แบบแรกคือ ทำกระบวนการไพโรไลซิสอย่างเดียว ซึ่งทำการทดลองตามหัวข้อ 3.3.4 ส่วนแบบที่สอง คือ ทำกระบวนการไพโรไลซิสก่อนแล้วนำทาร์ที่เกิดจากกระบวนการดังกล่าวมาทำปฏิกิริยารีฟอร์มิงด้วยไอน้ำ โดยในขั้นตอนนี้แบ่งได้เป็น 2 แบบคือ การใช้และไม่ใช้ตัวเร่งปฏิกิริยา ซึ่งทำการทดลองตามหัวข้อ 3.3.5 และผลิตภัณฑ์ที่ได้คือ แก๊ส ทาร์ และชาร์ จะถูกนำไปวิเคราะห์ด้วยเทคนิคต่างๆ ดังแผนภาพในรูปที่ 3.5

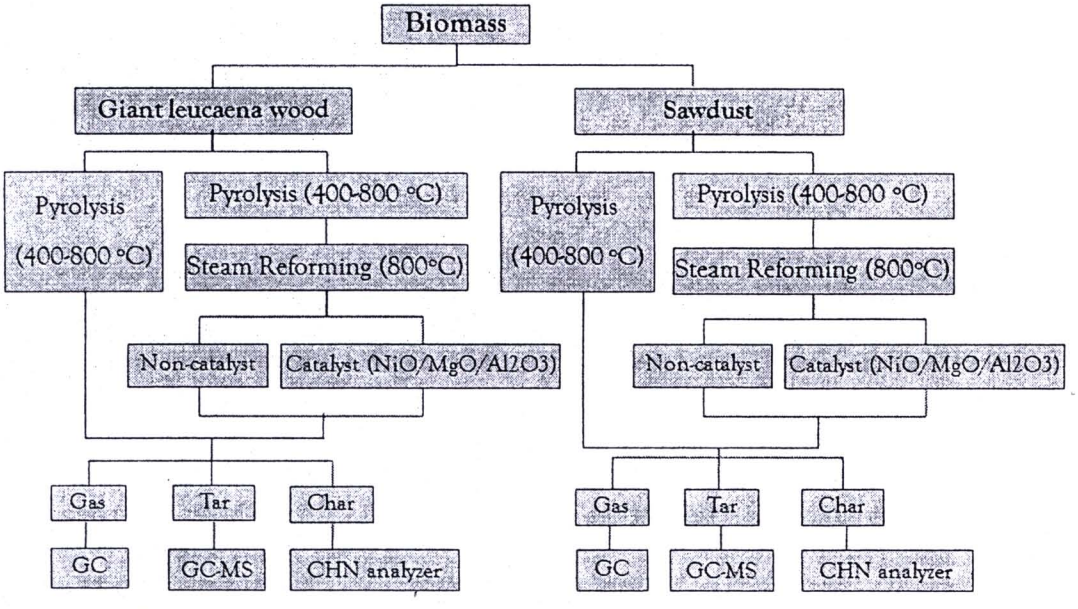

รูปที่ 3. 5 แผนผังวิธีการดำเนินงานวิจัย